

# In gesprek met bewoners over (de geschiedenis van) het landschap.





Je moeten der van haoln  
Dat is wat ik doe  
Bekend terein vrumd genog  
Hoe 't rök en vuuld hoe het lek en klinkt  
Elke straote ken ik elke bocht  
Jij woont hier ver vandaan zeggen ze elders in het land  
Dan zeg ik insgelijks u ook a'j 't zien van dizze kant

Hier kom ik weg veur mien hiele leben  
Ben 'k met dizze horizon verweben  
Hier kom ik weg hier stiet ons huus  
Bliekbar kom ik daor altied weer terecht  
Hier kom ik weg


Daniel Lohues

# Waar mag straks hoeveel minder worden uitgestoten in Nederland?

Voorgestelde vermindering uitstoot schadelijke stoffen voor milieu per gebied

 **12%** (gebieden Gelderland)

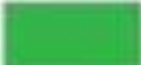
 **12%** (gebieden met minder beperkingen vanuit water, bodem, natuur en stikstof)

 **47%** (transitiegebied)

 **47%** (veenweidegebied)

 **58%** (reductie van 80% voor stallen en 18% voor veld)

 **70%** (ring rond stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden)

 **95%** Natura 2000



**Aan de slag met  
de kracht van de  
regio!**



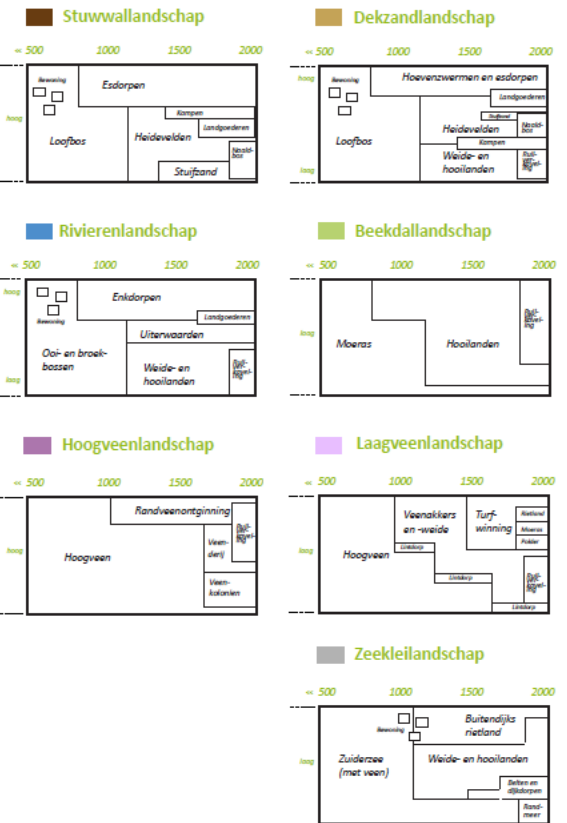
# Kennis vergroten over je leefomgeving:

*aan de hand van de landschapsbiografie*

# Natuurlijke landschappen in Overijssel

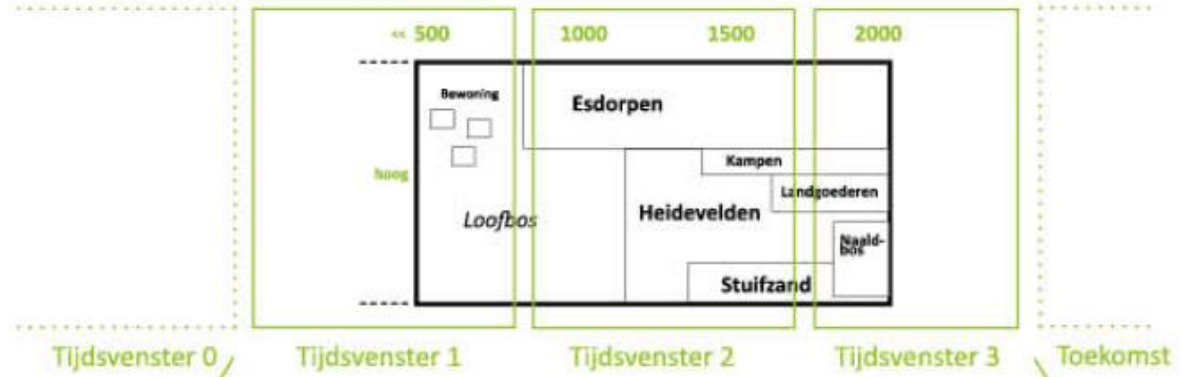


## Landschapsmatrixen





■ Stuwwallandschap



1

Landschaps-  
matrix



**Tijdsvenster 1**  
Het natuurlijke landschap  
+  
prehistorische bewoning

**Tijdsvenster 2**  
Het (middeleeuwse)  
dorpslandschap  
+  
cultuurhistorische  
landschapselementen



**Tijdsvenster 3**  
Het moderne landschap  
+  
cultuurhistorische  
landschapselementen

2

Tijds-  
vensters

3

Dorpslandschap

# Effect op biodiversiteit

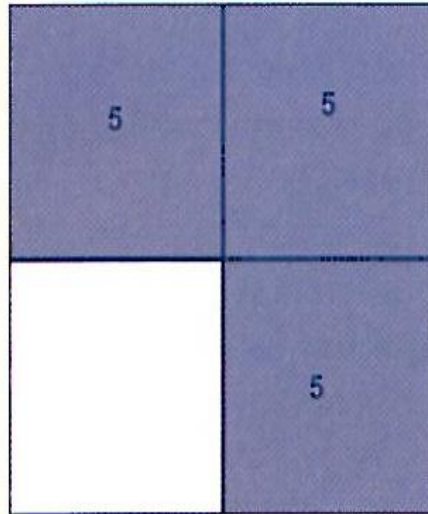
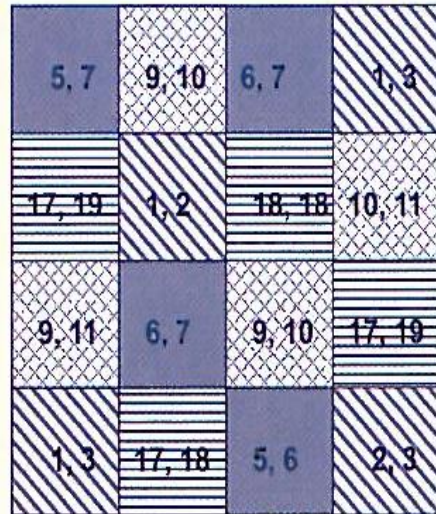
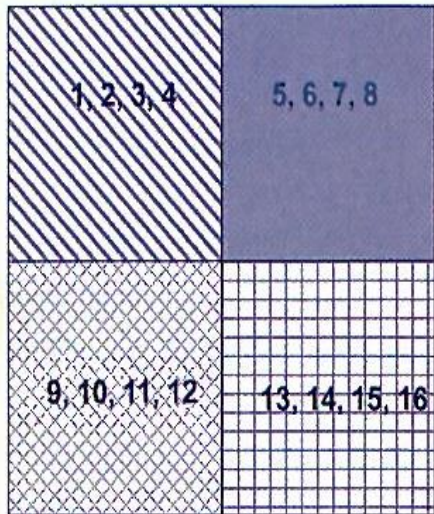
a) Spontane, oorspronkelijke landschappen

(b) Halfnatuurlijke landschappen en extensieve cultuurlandschappen

(c) Intensieve (semi)industriële landbouw

verlies oppervlak per habitat,  
'nutteloze' habitats en meest kritische soorten

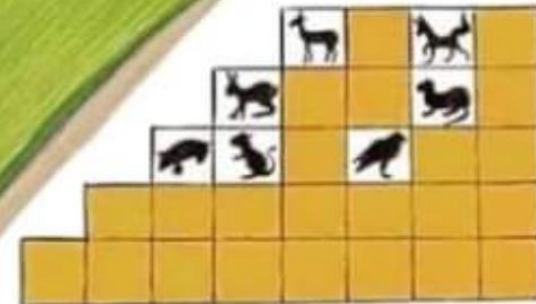
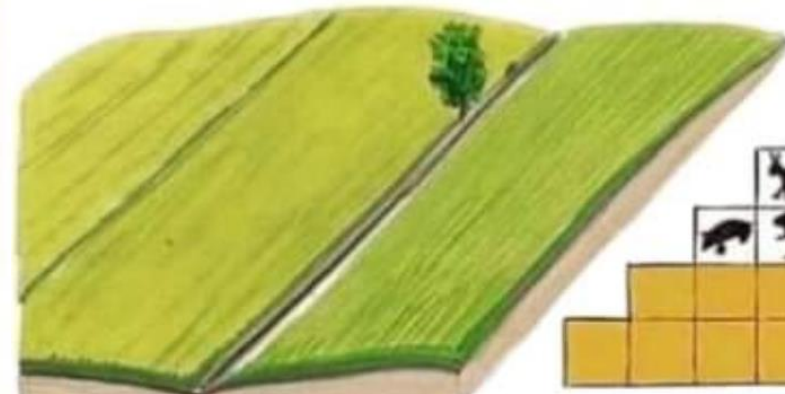
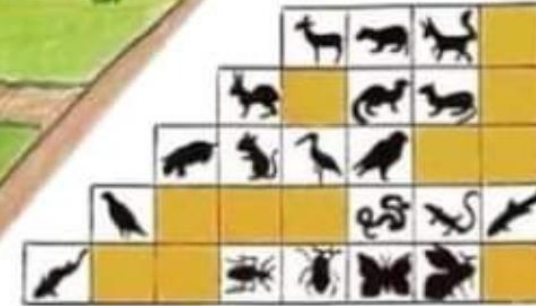
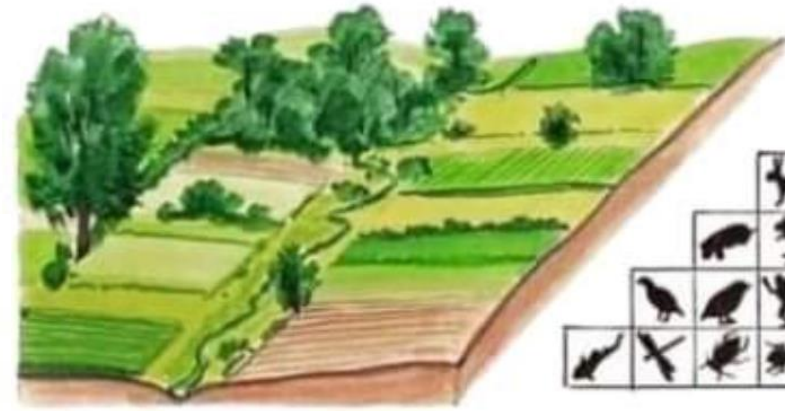
verlies habitatheterogeniteit,  
'nutteloze' habitats en minder kritische soorten



Op 4 km<sup>2</sup>: gem. 4 soorten  
Op 16 km<sup>2</sup>: totaal 16 soorten

Op 4 km<sup>2</sup>: gem. 8 soorten  
Op 16 km<sup>2</sup>: totaal 12 soorten

Op 4 km<sup>2</sup>: gem. 1 soort  
Op 16 km<sup>2</sup>: totaal 1 soort







Landschap

Overijssel



# Verhalen van het landschap

## Verhalen over je leefomgeving

In gesprek met bewoners om verhalen op te halen over het landschap. Deze verhalen:

- Vastleggen op papier;
- Vastleggen op film/ podcast.

..was een bijzondere man.....

Mijn opa.....

Die boom.....

Werden de gronden verdeeld.....

Waren onderduikers.....

De eerste trekker.....

..hadden wij elk jaar dorpsfeest.....

De gronden langs de beek.....

Tijdens de ruilverkaveling.....

Speelden wij altijd in het bosje bij.....

Mijn favoriete plek.....

Tijdens de oorlog.....





## Met elkaar naar buiten

*In gesprek over je woonomgeving:*

Wat waardeer je als je om je heen kijkt?

Waar liggen verbeterpunten?

Waarover maak je je zorgen?

Waarover zijn jullie het eens/oneens?

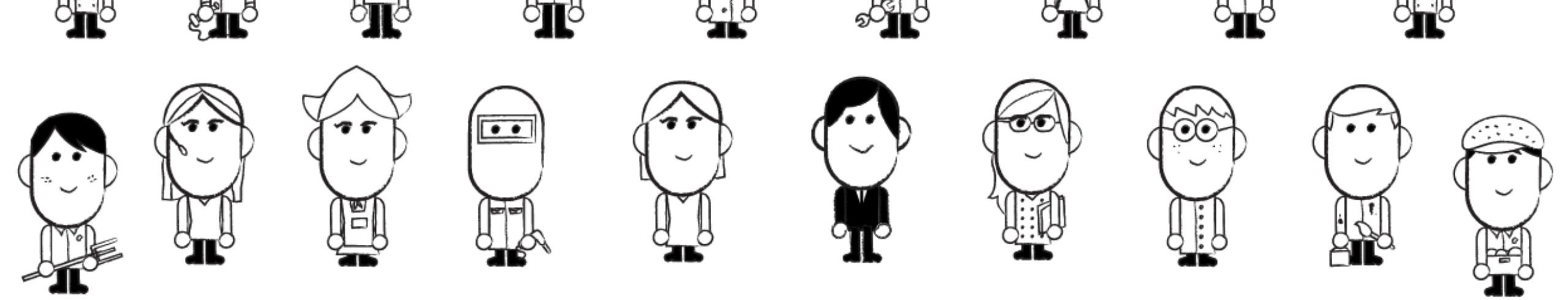
Elkaar prikkelen

Mooie ideeën ontstaan



**Het in gesprek gaan  
over (de geschiedenis  
van) je leefomgeving  
leidt tot:**

→ een goede basis voor het starten van een project van onderop



# EIGENAARSCHAP







150 deelnemers



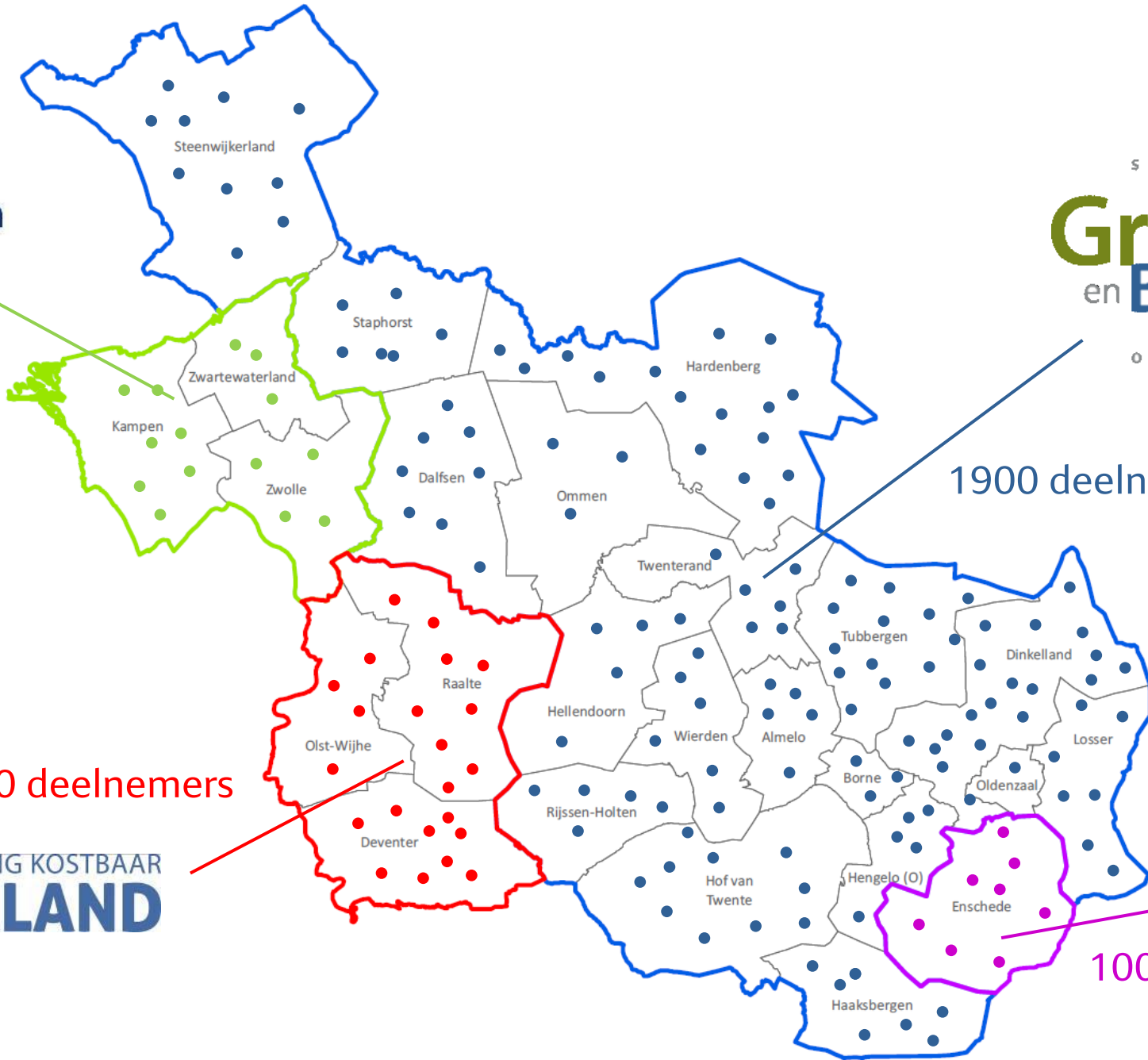
1900 deelnemers

250 deelnemers



Landschapsfonds  
Enschede

100 deelnemers



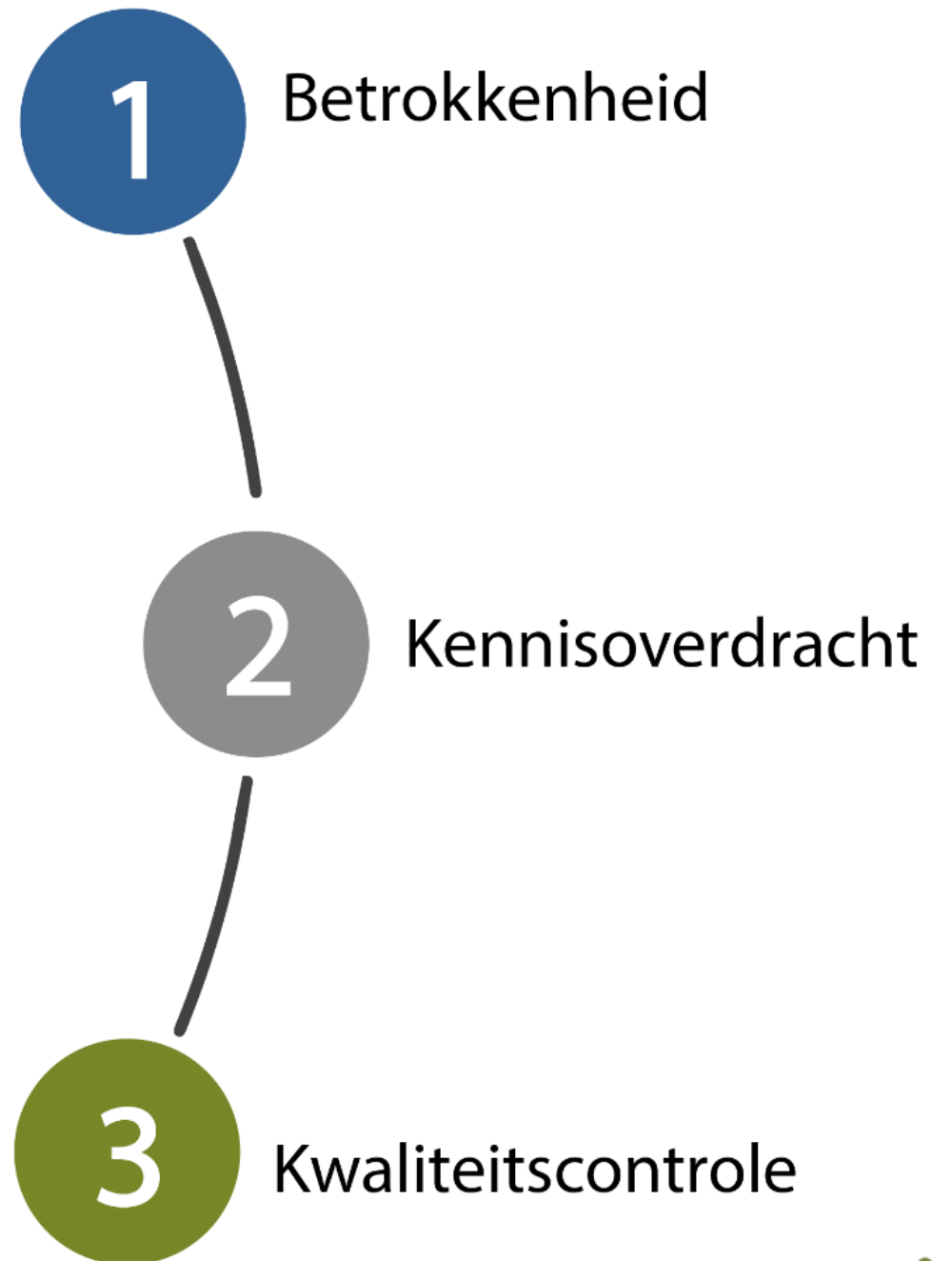


## Behaalde resultaten eind 2022

Het totaal aantal Groene en Blauwe Diensten-contracten bij SGBDO bedraagt eind 2022, 1845 contracten. SGBDO heeft nu langjarig onder contract staan:

- 63 kilometer bomenrijen;
- 73 kilometer elzensingels;
- 316 ha geriefhoutbosjes;
- 51 kilometer heggen en hagen;
- 35 ha hoogstamfruitboomgaarden;
- 1060 kilometer houtwallen;
- 3100 knotbomen;
- 40 kilometer lanen;
- 500 poelen;
- 500 kilometer rasters;
- 2 ha rietland;
- 1500 solitaire bomen;
- 65 kilometer toegankelijkheid;
- 5 ha zoombeheer;

Daarnaast staan ook nog vele andere elementen – van knoteiken tot essenstoven, van slootranden tot grafheuvels en van dassenrasters tot bloemrijke akkerranden – onder contract.



# Visie Contractbeheer

## 2. Kennisoverdracht

- A. Ambassadeursnetwerk
- B. Individueel advies (veldbezoek)
- C. Praktijktrainingen

### Individueel advies:

Hier is steeds meer vraag naar; veel van de contracten gaan naar het 2<sup>de</sup> tijdvak en dan is het in veel gevallen tijd voor groot onderhoud.

In 2022 zijn er 30 adviezen gegeven Tijdens contract overnames en wijzigingen worden ook adviezen gegeven. Dit waren er in totaal 99.

Daarnaast krijgen we ook veel telefonische vragen of per mail.

### Praktijktrainingen:

#### 2019:

1. Houtwallen (thema: eindbeeldbeheer)
  2. Hoogstamfruitboomgaarden
  3. Heggen en hagen (vlechtheppen)
- We hadden hier ruim 175 aanmeldingen

#### 2021:

1. Geriefhoutbosjes
2. Houtwallen (thema: biodiversiteit)
3. Solitaire (knot)bomen(rijen)

#### 2022:

1. Poelen / Blauwe diensten
2. Paden, routes en bloemrijke randen
3. Houtwallen (thema: lichte velling)

#### 2023:

1. Hoogstamfruitboomgaarden
2. Blauwe diensten
3. Houtwallen (thema: eindbeeldbeheer)

## **Resultaat:**

- Verschillende gebiedscontracten waarbij het gebied de coördinatie heeft
- Meerdere Stichtingen opgericht door het gebied om zelf de regie te pakken

# Succesfactoren SGBDO

- Draagvlak: Ontstaan uit een samenwerking tussen Landschap Overijssel en Agrarische natuurverenigingen
- Capaciteit: LO kon de kennis en capaciteit leveren die nodig was (totale investering 70 miljoen)
- Provincie: kon en wilde 75% investeren in GBDA
- Gemeenten: onder de voorwaarde dat zij beleid/visie hadden op landschap (LOP) konden ze met 25% financiering meedoen.
- Zekerheid: Door het budget over te dragen aan SGBDO is het uit de politieke arena gehaald en kon 21 tot 30 jaar zekerheid geboden worden.
- Staatssteun proof: Overijsselse dienstenbundel is door BIJ12 getoetst
- Vrijwilligheid: Deelname is vrijwillig
- Identiteit: Landschapsfonds per regio of gemeente
- Platte organisatie; korte lijntjes en lage overhead (15%)
- Kennis en vertrouwen: Vaste gezichten + Adviseurs kennen elementen van waarde en regelingen
- Geen witte gebieden (per gemeente kunnen landschapspakketten wel of niet van toepassing worden verklaard)